

STEFAN BILLBORN

Fem år som förändrade Hammarby

TEXT PER CORNELL TEXT HASSE FRIDÉN

Han tjuvades in i Hammarby för att styra upp akademien. I dag leder han ett lag som förväntas slåss om guld. Under Billborns fem år i klubben har utvecklingen rusat.

★ Det är allsvensk hemmapremiär 2015, efter fem år i Superettan. Nanne Bergstrand är gud, Kennedy hans sändebud och manualen den heliga skrift. Seger mot Häcken med 2-0 och framtidstron är enorm bland hammarbyare. Det vi inte vet då är att "framtidens fotboll" inte är Nannes utan Stefan Billborns.

I skymundan av den efterlängtdade men ganska mediokra allsvenska inledningen skedde något som få kände till eller fäste någon större betydelse vid. Med facit i hand var det kanske säsongens händelse.

Föreningschefen Peter Kleve, som alltså ledde och leder ungdoms- och juniorverksamheten i Hammarby, lyckades med en rekrytering som inom ungdomsfotbollen ansågs anmärkningsvärd. Men värvningen av Stefan Billborn som chefstränare för akademien väckte ingen större uppståndelse.

– Jag hade varit i BP i 17 år men fick sparken efter att vi åkte ur Allsvenskan samtidigt som Hammarby gick upp. Det var ett tungt år på alla sätt, främst på grund att Pontus Segerström gick bort. Jag hade betalt från BP hela 2015 också och var lite osäker på vad jag skulle göra, säger Stefan Billborn och blickar ut över Kvarnens stora hall.

Vi är bokstavligen de enda gästerna i lokalen. Stefan Billborn är deltidspmitterad från sitt jobb och virussmittan håller Södermalmsborna borta från det klassiska Hammarbystället.

I början av 2015 var han alltså arbetslös, men med några erbjudanden om tränaruppdrag i Superettan eller som assisterande i Allsvenskan. Han tvekade lite och tog ett kortare uppdrag för U21-landslaget.

– Peter Kleve var på mig vid ett flertal tillfällen om att jag skulle komma till Hammarby. Till slut gav jag med mig. Kontraktet var knappast guld och gröna skogar, men han var så idog och engagerad. Från första dagen kände jag mig otroligt välkommen.

Först efter sommaren blev Billborn in i klubben på allvar. Han började med att analysera akademiverksamheten noga. Han gillade inte det han såg.

– Det var välkänt att Hammarbys akademi var väldigt dålig. Jag tog fram världens kanske mest kritiska rapport och överlämnade till styrelsen under det första året. Som storclubb måste man våga vara ärlig och syna sig själv – faktum var att Hammarby hade sämre poäng än Syrianska vad gäller talangutveckling.

Det största problemet han såg var att Nannes manual – den heliga skriften som vid den här tiden till och med hade egen flagga i kortsidesklacken – hade implementerats i akademilagens alla åldersgrupper.

»Jag tycker fortfarande att det var modigt av styrelsen att sätta mig som huvudtränare«

– Det finns kanske två klubbar i världen som har lyckats med att ha samma spelsystem i alla åldersgrupper och det är Ajax och Barcelona. Det är knappt att ens de klarar det. Dessutom är det orimligt att införa huvudtränarens spelsystem i ungdomsverksamheten – en A-lagstränare kan ju få sparken nästa dag.

– I min värld har man en akademiverksamhet för att få fram bra spelare på regelbunden basis. Råkar man ha tre bra forwards måste man kanske spela med tre forwards. Systemet ska anpassas efter talangerna man har, de övriga spelarna får spela andrafiolerna.

Den flexibiliteten saknades i akademien, som Billborn såg det. Däremot ser han gärna liknande ingredienser i ungdomsfotboll som i A-lagsfotboll. Välbekanta saker som att äga bollen för att få mycket teknisk återkoppling och bli bättre tycker han bör gälla både junior- och seniorverksamhet. Liksom snabb återerövring och att låta formation anpassa sig efter spelartrupp.

Det finns många åsikter kring det här med elitsatsning för barn, hur tänker du?

– Jag har inga problem med ett upplägg där allt går ut på att ha roligt. Men det är skitsnack att säga att det genererar elitspelare. Alla de elitspelare jag tog fram i BP hade varit där sedan de var sex år och utvecklats genom medveten träning. Sen finns det undantag – Elmbroderna hade nog en farsa i träskor kunna få fram. Talang slår ibland fabrikation.

Ser du några risker med elitsatsning i unga år?

– Ja, framförallt i mindre klubbar. Där blir det lätt så att spelarna lämnar om laget inte vinner tillräckligt många matcher. Då känner sig tränarna tvingade att toppa hårt och spela en primitiv fotboll för att vinna, det blir farligt. Att vinna matcher är inte det viktiga i ungdomsfotboll. En större klubb kan i stället bygga något bra.

– En sak till är att fotbollen har utvecklats så mycket de senaste 20 åren att kraven på akademierna har ökat. Verksamheten måste vara bra

strukturerad för att kunna få fram spelare som är tillräckligt bra.

Tiden i akademien blev inte lång, lite drygt ett år. Förutom genomlysningen hann Billborn med att få in lite nya tränare. Efter säsongen 2016 stod det klart för de flesta att Nanne Bergstrand inte var den som skulle ta nästa steg med Hammarbys A-lag. Han fick gå i förtid. Lite motvilligt lät sig Billborn övertalas att gå in som assisterande under prestigevärningen Jakob Michelsen.

– Tanken var att jag skulle bli bryggan mellan akademien och A-laget och att jag skulle ha kvar ena foten i akademien. Så blev det aldrig. Peter Kleve tog in ett nytt gäng till akademien som stod för en annan filosofi än jag.

Är de på rätt väg med akademien nu, som du ser det?

– Jag har mitt sätt som jag tycker man ska driva en akademi. Men jag säger inte att det är facit. Det finns andra sätt som också funkar. Min känsla är att de är på rätt väg, men vi måste ge dem tid. En klubb som Hammarby ska kunna få fram egna A-lagsspelare.

Det har klubben sagt länge, nån gång måste väl den där tiden ha gått?

– Jo, men nuvarande gäng har bara kört sen 2017. Kontinuitet är väldigt viktigt. Man måste kunna behålla tränare över tid och riktigt så har det inte varit. Vi har ju bytt tränare i U19 sex eller sju gånger sen jag började i Hammarby. Det är lite signifikativt och inte alls bra.

Vad tyder på att de är på rätt väg?

– Det börjar komma fram intressanta spelare. Aimar är ett exempel och det finns fler. De måste vara så bra att det inte ska gå att hålla dem utanför A-laget. Nanne fick mycket kritik för att han inte släppte fram talanger. Det var obefogat tycker jag. Det är bara att titta på var de spelarna är i dag. Hade de spirat någon annanstans kan man kritisera. Men det har de inte gjort.

Billborn var lite tveksam till rollen som assiste-

rande säsongen 2017. Det naturliga hade varit att Michelsen tog med sig en egen assisterande, anser han. Det fanns andra erbjudanden, men han tyckte det skulle kännas illojalt mot Hammarby att gå till någon annan allsvensk klubb och han märkte att Hammarby ville behålla honom.

Säsongen utvecklade sig inte riktigt på det sätt som alla hade hoppats på. Det blev också allt mer tydligt att Michelsen stod för en fotboll som inte lirade med den nya ledningens syn. Mitt under säsongen presenterades Jesper Jansson som ny sportchef och Billborns kompis Ola Larsson som teknisk direktör. Nya chefer, nya idéer.

– Jag hade inga problem med att Jakob och jag hade helt olika syn på fotboll. Min roll var att göra honom bättre. Problemet var att förväntningarna på spelet förändrades. Jag kom med lite input till honom kring mer possessionsspel, men till slut blev det varken hackat eller malet. Idéerna bottnade inte i honom.

Hur tänkte du efter säsongen?

– Jag var beredd att köra vidare och jag sa till honom att vi måste spela på hans sätt. Spelarna ser igenom det direkt annars och då tappar man dem. Men vi hade väl båda två börjat ana att han hängde lite löst.

Det som hände sedan kan man kanske se som starten på det stora lyftet som väntade för Hammarby. Direkt efter säsongen blev Billborn ombedd att presentera sina tankar om hur Hammarby borde spela för Jesper Jansson, Ola Larsson och Mikael Samuelsson från AB-styrelsen. Det var inte en uttalad anställningsintervju, men efter presentationen var jobbet som huvudtränare i praktiken Billborns.

– Det jag tog upp var att här finns en tradition av teknisk fotboll som vi borde anamma. Och att vi skulle göra upp med det där gamängaktiga. I efterhand har jag fått höra att de bestämde sig tidigt för mig. Men de gjorde ändå en formell rekryteringsprocess och utvärderade andra lite mer namnkunniga kandidater. Axén var en av dem.

Men tiden gick och Michelsen var kvar. Efter nyår fick han dock sparken och Billborn blev ombedd att hålla in träningen under två veckor. Eftermiddagen den 10 januari 2018 presenterades han som ny huvudtränare – i samma lokal

vi sitter i för den här intervju.

– Jag tycker fortfarande att det var modigt av styrelsen att sätta mig som huvudtränare. Först sparkade de Nanne. Sen tog den in prestigetränare från Danmark. Att sparka honom och satsa på mig kan inte ha varit helt självklart. Det hade varit enklare att ta in ett större namn. Jag hade väl gjort något slags intryck och jag vet att de hade intervjuat spelarna.

INSPEL FRÅN LÄKTAREN

Pernilla: Hur är du när du spelar sällskapsspel, soft eller vinnarskalle?

– Det beror på motståndet. Spelar jag med barn kan jag ta det lite lugnare. Men är sammanhanget sånt att det blir mer tävling, då vill jag vinna till varje pris.

Åsa: Finns det någon spelstil eller lag som kan beskrivas som "punk"?

– Då får man nog titta i lägre divisioner där det råder lite mer anarki. Tänker mig en match på grusplan i Norsborg där spelarna kåftar emot sin tränare och såna grejer.

Johan: Bästa semester?

– Svårt, jag gillar det mesta. Problemet är att jag är lite dålig på att komma iväg. Där borde jag bli bättre, känner jag.

Åsa: Vad gör du med dina anteckningar från matcherna och vad skriver du?

– Jag skriver ner tidpunkter för saker jag vill titta på i efterhand. Och jag skriver ner känslor jag har. Till exempel "15, pressen börjar bita". Sen använder jag också en märkpena för att highlighta vad jag ska säga i pausen. Det är max två till tre grejer jag säger.

Christopher: Var 1–0-målet mot Malmö det bästa anfall du sett i Allsvenskan?

– Nej, det bästa anfall blev det nog inte mål på. Men det var bra och viktigt att det blev mål på något vi hade pratat och förberett oss på. Niko sa efter matchen att vi tränare hade gett dem rätt förutsättningar för att vinna. Sânt ökar vårt förtroende hos spelarna.

Christian: Skulle du vilja se höst/vår i stället för som vi har det nu?

– Så länge vi inte har stängda serier tror jag det blir svårt. Om alla andra serier måste följa efter, det går inte. Titta på Malmö som valde att spela cupen på konstgräs i mars, det säger en hel del. Det som gör Allsvenskan framgångsrik är publiken, bra planer och arrangemang är därför viktigast av allt.

Han skrockar till lite och nickar bort mot köksingången till Kvarnen.

– Jag stod där utanför efter presskonferensen. Det kom förbi en herre med Hammarbyhalsduk och frågade hur det hade gått och vem som skulle bli den nye tränaren. ”Det är jag”, svarade jag. Han tittade närmast chockerat på mig och sa ”Åh, lägg av” och stegade därifrån.

Herren på gatan var knappast ensam om känslan av osäkerhet inför Stefan Billborn, med enda merit som allsvensk huvudtränare var säsongen 2014 med BP då laget tog 12 poäng. Men med facit i hand har man svårt att tänka sig en bättre lösning!

– Nja, det finns nog många tränare som skulle ha gjort det betydligt bättre än vad jag har gjort det, säger han ödmjukt.

– Du vet, jag har haft bra spelare och Jocke Björklund har en väldigt stor del i det här. Vi kompletterar varandra bra och han har fortfarande den där orken och energin att verkligen förmedla till spelarna hur viktigt det är att kämpa på varje träning.

Något som Billborn är erkänt bra på som tränare är att förmedla saker till spelarna så att de förstår. Ibland låter det nästan som att han ser på de som små barn, även om han inte säger det rakt ut. Hemligheten är att säga så lite som möjligt till spelarna. Ett slags minimalistiskt förhållningssätt.

– Det är min största styrka som tränare. Jag är väldigt bra på att göra stora problem små. Ett exempel: vi jobbar alltid med video och det är lätt att ta fram väldigt många klipp från en match. Med Jakob visade vi 45 klipp för spelarna. Jag visar så lite som möjligt och försöker ligga på 15 klipp. Jag och Jocke pratar mycket om hur lite vi kan visa och ändå vara begripliga.

– Det ligger mycket arbete bakom den här förenklingen. Vi har ju tillgång till ett enormt material, dels från Wyscout och dels från våra egna dataanalytiker. Inför Malmö i höstas såg kontoret ut som ett war room. Att skala bort nästan allt är det svåra. Det var extra kul att en av de sakerna vi tog upp gav 1–0-målet. Tittar man på världens bästa tränare och hur de instruerar spelarna bryter de spelet så sällan som möjligt och när de gör det säger de extremt lite. En sämre tränare pratar mer och bryter oftare.

Hur ser det ut rent praktiskt när ni tränar?

– Vi spelar enormt mycket fotboll med nästan inga instruktioner. Det tycker spelarna är roligt och det skapar teknisk återkoppling. Vi har också teoripass. Mest på försäsongen. De kan vara upp till 40 minuter långa. Den tredje varianten är en kombination av dessa där vi går igenom teori samtidigt som vi spelar. Då går vi in och avbryter då och då.

Det är ingen hemlighet att luften gick ur laget lite efter det tunga beskedet som landade fredagen den 13 mars i år. Kvartsfinalen mot IFK Göteborg sköts upp utan något nytt datum. Som för alla andra i Sverige och världen har laget fått anpassa sig till rådande situation och försöka göra det bästa av den.

– Vi var väldigt nöjda med vår försäsong och det upplägget vi hade, så visst var det lite tungt. Samtidigt, jag tror att vi kommer vara väldigt bra när det väl drar igång igen.

Det har hänt en del under dina fem år i klubben!

– Ja, verkligen. Jag vet inte var jag ska börja. Det var inte länge sen jag hade kontoret i en gul barack med ett duschrum som stank mögel. På en brits i ena hörnet brukade någon av vaktmästarna ligga och sova, liksom. Hade vi vunnit mot AFC var det mopederna i omklädningsrummet och ölbacken kom fram. Det har blivit en ny mentalitet. Jag tycker att framtiden ser väldigt ljus ut ...

Han stannar upp lite och drar händerna över ansiktet. Att bara avsluta med ren optimism, utan tankar på förbättringspotential, är inte riktigt Billborn:

– ... så länge vi förstår att vi inte är framme. Vi måste fortsätta att höja oss på alla områden inom klubben. Gör vi allt rätt blir den naturliga följden till slut att vi vinner. ■

Stefan Bo Anders Billborn

Född: 15 november 1972. **Bor:** Kungsholmen

Tränarkarriär: 1988–1997 Rågsved IF

1997–2009 Brommapojkarna Akademi

2012–2013 IF Brommapojkarna A-lag (assisterande)

2014 IF Brommapojkarna A-lag

2015–16 Hammarby Ungdom

2017 Hammarby IF A-lag (assisterande)

2018– Hammarby IF

Rolig fakta: Har tränat John Guidetti, Albin Ekdal, Simon Tibbling, Ludwig Augustinsson, Kristoffer Nordfeldt och Nabil Bahoui i tonåren. • Kan nästintill flytande nederländska på grund av att han läst och läser en nederländsk fotbollstidning med taktikinriktning sedan 17 år tillbaka. • Började träna Rågsveds IF redan som 15 åring, med bland annat Stefan Ishizaki i laget.

